

PASIJONSKI ALMANAH 2
PASSIONIS ANNUARIUM 2
PASSION ALMANAC 2
2018

Pasijoni na Slovenskem in v Evropi
Passion Plays in Slovenia and Europe

Škofja Loka 2018

PASIJONSKI ALMANAH 2 / PASSIONIS ANNUARIUM 2/ PASSION ALMANAC 2

Pasijoni na Slovenskem in v Evropi / Passion Plays in Slovenia and Europe

Urednika:

Mag. Jože Štukl (glavni urednik), **Dr. Franc Križnar** (odgovorni urednik)

Uredniški odbor:

Mag. Jože Štukl (predsednik)

Dr. Franc Križnar

Mag. Jozo Čikeš (Hrvaška)

Lex Houba (Nizozemska)

Agata Pavlovec

Jernej Tavčar

Za vsebino člankov odgovarjajo avtorji.

Redakcija zaključena novembra 2018

Izdajatelj: **Občina Škofja Loka**

Zanjo: **mag. Miha Ješe**, župan

Fotografije: **George Agius, Dejan Habicht, Matjaž Maležič, Ivan Missoni, Šime Strikoman, Jože Štukl, Gabriel Treeby Coleiro, Erik Vider** in drugi

Jezikovni pregledi in prevodi: **Ludvik Kaluža** (slov.),

mag. Aida Škoro Babić (hrv.), **Stephen Mayland** (angl.) in **Aleš Jenuš** (nem.)

Oblikovanje naslovnice: **Barbara Šušteršič, Studio Miklavc**

Oblikovanje in priprava za tisk: **Nives Lunder, Studio Grad**

Tisk: **Natisnjeno v Sloveniji**

Prva izdaja: **700 izvodov**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

792.246(497.4Škofja Loka)

398.54(497.4Škofja Loka)(082)

PASIJONSKI almanah 2 = Passionis annuarium 2 = Passion almanac 2 : pasijoni na Slovenskem in v Evropi = passions play in Slovenia and Europe / [urednika Jože Štukl, Franc Križnar ; fotografije Šime Strikoman in drugi ; prevodi Ludvik Kaluža ... et al.]. - 1. izd. - Škofja Loka : Občina, 2018

ISBN 978-961-93149-6-8

1. Vzp. stv. nasl. 2. Štukl, Jože

297521664

PASIJONSKI ALMANAH 2

PASSIONIS ANNUARIUM 2

PASSION ALMANAC 2

Pasijoni na Slovenskem in v Evropi
Passion Plays in Slovenia and Europe

Škofja Loka 2018

Poročilo s kongresa Europassiona v mestu Budaörs na Madžarskem

The Report on Europassion Congress in Budaörs in Hungary

Od četrтка, 31. 5., do nedelje, 3. 6. 2018, sem se kot uradni predstavnik *Občine Škofja Loka* skupaj z Jernejem Tavčarjem udeležil 34. letnega kongresa *Europassiona*, ki je potekal v madžarskem mestu Budaörs in se ga je udeležilo 40 pasijonskih skupin iz 13 evropskih držav.

Kraj na obrobju Budimpešte, ki je mestne pravice pridobil leta 1986, danes šteje okrog 30.000 prebivalcev. Širše mestno območje je bilo glede na izsledke arheoloških raziskav prvič poseljeno že v obdobju neolitika pred 3500 leti, nato pa se je poselitev nadaljevala preko bronzne vse do železne dobe, ko se je pred prihodom Rimljanov tu naselilo pleme keltskih Eraviskov. Največji pečat so območju dali prav Rimljani, ki so vsa ta ozemlja priključili rimski državi in v neposredni soseščini današnje Budimpešte zgradili pomembno mestno središče Akvinkum, ki je štelo 30.–40.000 prebivalcev. Rimljani so ostali gospodarji tega območja vse do propada rimskega imperija. Po nemirnem obdobju pozne antike so se v srednjem veku na to ozemlje ob koncu 9. stoletja naselili Madžari. Zelo malo je znanega o zgodovini tega ozemlja po madžarski osvojitvi. Prva omemba vasi Örs v pisnih virih izhaja iz obdobja madžarskega kralja Bele IV. iz leta 1236. V času turške okupacije je bilo območje neposeljeno. Območje Budaörsa je bilo znova poseljeno šele v 18. stoletju, po koncu turške nadoblasti, natančneje leta 1720, pod vodstvom grofice Zsuzsanne Bercsényi, ki je sem naselila

nemške kmete. Naselje se je zelo hitro širilo, ob koncu 18. stoletja je štelo že 1143 prebivalcev, okrog leta 1900 pa kar 6104. Kmalu po zaključku 2. svetovne vojne, natančneje leta 1946, je nova madžarska komunistična oblast začela izganjati nemško govoreče prebivalstvo s tega območja. Takrat je bilo izseljene v Nemčijo 90 % nemško govoreče populacije.

ČETRTEK, 31. 5. 2018: v glavnem je minil v znamenju vožnje. V popoldanskih urah smo dosegli cilj, kjer so nas organizatorji pričakali v hotelu *Holiday Inn*. Sprejemu je sledila večerja in prijetno druženje s starimi znanci ter spoznavanje novih udeležencev, ki so se prvič udeležili kongresa.

Izkušenejši obiskovalci kongresa smo se znašli in na mize v prostorni hotelski avli zložili propagandni material na temo svojih mest in pasijonskih iger. Na ta način smo dosegli, da se je tudi skozi propagandno gradivo najširši krog udeležencev kongresa in njihovih spremljevalcev lahko dodobra seznanil z *Loškimi pasijonom*, mestom Škofjo Loko in *Loškimi muzejem*.

PETEK, 1. 6. 2018: po zgodnjem zajtrku je sledila kratka vožnja do Budimpešte, glavnega mesta Madžarske, ki šteje nekaj več kot 1,7 milijona prebivalcev. Po prihodu v mesto smo se peš podali proti parlamentu, spotoma pa smo si ogledali še nekatere znamenitosti. Po opravljenih vstopnih formalnostih smo si ogledali notranjost prečudovite parlamentarne zgradbe in njene zanimivosti. V eni izmed dvoran je bila ob strogih varnostnih ukrepih in častni straži na ogled madžarska kraljeva krona skupaj z drugimi vladarskimi insignijami. Nato smo se zbrali v glavni dvorani, kjer nas je sprejel predsednik parlamenta Zsolt Semjén. Sprejemu z nagovorom je sledil razkošen banket v preddverju parlamenta.

Po okrepčilu smo počasi zapustili parlamentarno zgradbo in se z avtobusi odpeljali naprej proti Višegradu, ki leži severno od Budimpešte na desnem bregu reke Donave. Mesto se prvič omenja leta 1009. Po uničujoči invaziji Mongolov v Evropo leta 1242 je bilo mesto obnovljeno na drugem kraju, bolj proti jugu. Madžarski kralj Karel I. je Višegrad, svoj rodni kraj, leta 1325 razglasil za prestolnico Madžarske. Sigismund Luksemburški, cesar svetega rimskega cesarstva in kralj Madžarske, je dal preseliti kraljevi prestol v Budo v letih 1405–1408. Palačo v Višegradu je uporabljal tudi kralj Matija Korvin (1443–1490) kot svojo

V madžarskem parlamentu (Foto: Jože Štukl)

Pogled na Višegrad iz donavske perspektive (Foto: Jože Štukl)

Viteški turnir (Foto: Jože Štukl)

dvorno rezidenco. Višegrad je izgubil svoj pomen z delitvijo kraljevine Madžarske po bitki pri Mohaču leta 1526.

Po prihodu v Višegrad smo se v spremstvu bobnarjev povzpeli do trdnjave nad mestom, kjer so nam organizatorji pripravili viteške igre, ki so potekale na trdnjavskem dvorišču v navzočnosti kralja in kraljice Višegrada. Ob ogledu številnih spretnosti mečevalcev, lokostrelcev, samostrelcev in sokolarja je čas izjemno hitro minil.

Nato smo se povzpeli še na trdnjavski stolp, od koder se je odpiral prečudovit razgled na reko Donavo in širšo okolico. V notranjosti stolpa smo si na hitro ogledali še muzejske zbirke. Po končanih igrah smo v spremstvu bobnarjev odšli v mesto, kjer so nam v enem izmed tamkajšnjih gostišč v odličnem srednjeveškem ambientu pripravili obilno pojedino. Po dolgotrajni gostiji, kjer ni manjkalo različnih vrst pečene mesa in dobrega vina, smo se v spremstvu bobnarjev podali proti reki Donavi, se vkrcali na eno izmed rečnih ladij in se počasi odpeljali nazaj proti Budimpešti. Ko smo dosegli glavno mesto Madžarske, je bilo to že odeto v soj luči, kar smo s pridom izkoristili fotografirati in naredil nekaj izjemnih nočnih posnetkov. Sledila je kratka vožnja nazaj proti hotelu, kjer smo se utrujeni od celodnevnega popotovanja kmalu odpravili k počitku.

Madžarski parlament v soju luči (Foto: Jože Štukl)

SOBOTA, 2. 6. 2018: po zajtrku smo se odpravili proti Mestni hiši v centru mesta, kjer se je ob 10. uri začelo zasedanje 34. kongresa združenja Europassion. Tako kot vsako leto smo nekateri s pridom izkoristili v predverju postavljene mize in nanje naložili knjižne publikacije in letake, s čimer smo poskrbeli za promocijo svojih krajev in pasijonskih iger. V okviru kongresnega zasedanja sem na kratko predstavil mesto Škofjo Loko, Škofjeloški pasijon in njegov uspešni vpis v Unescov Reprezentativni seznam, s čimer je Škofjeloški pasijon za vedno presegel lokalne in državne okvire in postal svetovno prepoznana dediščina. V nadaljevanju sem predstavil dejavnosti, s katerimi smo v Škofji Loki v preteklem letu 2017 na različne načine ohranjali pasijonsko kontinuiteto in poskrbeli za dodaten nabor pasijonskih aktivnosti. V tem duhu je bil v Loškem muzeju pripravljen prvi del stalne razstave o Škofjeloškem pasijonu, ki v besedi in sliki ob uporabi sodobnih intermedijskih praks obiskovalcu pričara veličino Škofjeloškega pasijona. V sodelovalnem in povezovalnem duhu med številnimi loškimi institucijami smo pripravili digitalizirano tematsko Romualdovo pot, po kateri se posameznik poda s pametnim telefonom ali tablico in na trinajstih točkah spoznava Škofjeloški pasijon in mesto Škofjo Loko z njenimi znamenitostmi.

Ob vseh teh aktivnostih je ugledala luč sveta tudi prva številka novega mednarodnega zbornika z naslovom Pasijonski almanah –

Udeleženci 34. letnega kongresa Europassiona iz Slovenije skupaj z Joseфом Langom, Lexom Houbo in Franzem Miehlom (Foto arhiv: Jože Štukl)

Passionis annuarium. Kot sem poudaril zbranemu delegatskemu zboru, je publikacija namenjena objavljanju strokovnih in poljudnih prispevkov na temo pasijonov in pasijonske dediščine iz širšega evropskega prostora. Vse prisotne delegate sem tako pozval k sodelovanju pri nastajanju nove številke, ki bo izšla v jeseni 2018. Vsi zainteresirani lahko novo številko obogatijo s svojimi strokovnimi ali poljudnimi prispevki oziroma zgolj s predstavitvami pasijonskih iger in pasijonskega dogajanja v njihovih državah. Z Jernejem Tavčarjem sva poskrbela še za dodatno promocijo in vsem delegatom razdelila letake z vsemi podatki in navodili za pripravo in oddajo prispevkov za Pasijonski Almanah skupaj s kontakti uredništva. Po moji predstavitvi se je predstavila še slovenska pasijonska skupina iz Selc – Pasijonski veter, ki se je kongresa letos udeležila prvič.

Po končanem kongresu je sledila sveta maša v baročni cerkvi, posvečeni sv. Janezu Nepomuku, v centru mesta. Po mašni daritvi so madžarski organizatorji slovesno predali evropasijonski kipec predstavnikom mesta Tullins v Franciji, kjer bo naslednje leto potekal kongres Europassiona.

Sledilo je prosto popoldne, ki smo ga izkoristili za individualni ogled mesta Budaörs in za oddih ob pivu v eni izmed mestnih pivnic.

Slovesna predaja pasijonskega kipeca mestu Tullins v Franciji, ki bo naslednje leto gostilo 35. kongres združenja Europassion (Foto: Jože Štukl)

Ob 21. se je na kamnitem hribu Kőhegy nad mestom začela veličastna pasijonska predstava na prostem, v kateri sodeluje okrog 300 igralcev, ki od velike noči do praznika Svetega rešnjega telesa pripravijo 10 predstav, ki si jih skupaj ogleda okrog 7000 gledalcev. Predstava, ki prikazuje Kristusovo trpljenje, je bila prvič uprizorjena leta 1933 na podlagi načrtov in scenarija učitelja Géze Batója in duhovnika Miklósa Aubermanna. Pri predstavi so sodelovali amaterski igralci – preprosti vaščani in njihovi otroci, ki so takrat živeli v kraju Budaörs. Pasijonsko igro so vse do leta 1939 uprizarjali vsako leto v madžarskem in nemškem jeziku. Po drugi svetovni vojni in izgonu nemško govorečih prebivalcev je pasijonska igra zamrla. Znova so jo uprizorili v letih 2000, 2003, 2006, 2012 in 2018. V zadnjem obdobju igro prirejajo na vsakih 6 let.

Po končani dveurni predstavi so organizatorji za igralce, vse sodelujoče in za udeležence kongresa *Europassion* pripravili malico. Kljub pozni uri smo se dodobra okrepcali in se nato zadovoljni peš odpravili v dolino in dalje proti hotelu, kjer se je zaključil še en naporen pasijonski dan.

NEDELJA, 3. 6. 2018: po zajtrku smo se z avtobusom odpravili v center mesta, kjer je ob baročni cerkvi sv. Janeza Nepomuka potekala

Pasijonska predstava (Foto: Jože Štukl)

Cvetlična preproga
(Foto: Jože Štukl)

svojevrstna slovesnost v počastitev praznika Svetega rešnjega telesa. Že ob 5. uri zjutraj so začeli s cvetjem okraševati pot, po kateri je ob koncu mašne daritve med slovesnim petjem in molitvijo ob 11. uri krenila procesija z najsvetejšim. Stezica okrog cerkve je bila v celoti prekrita s cvetličnimi preprogami, ki so zasijale v različnih barvah in vzorcih. Na nekaterih so bile izdelane prave umetnine.

Po zaključku procesije smo se podali v hotel, kjer nas je že čakalo kosilo. Po kosilu smo še malo pokramljali, si segli v roke, se poslovili od organizatorjev, starih in novih evropasijonskih prijateljev in se podali proti domu. Pot je v prijetnem klepetu, izmenjavi mnenj in vtisov hitro minila in v večernih urah smo bili že doma v Škofji Loki.